



LA COEDUCACIÓ, LA MESURA MÉS EFICAÇ

M^a Carmen Ferrer Abellán

Es parla molt de la violència a les aules, de la violència contra les dones. Quan es parla de violència de gènere sempre està molt clar qui és la víctima, la víctima són les dones, però fa la impressió que queda poc clar qui l'exerceix: l'exerceixen els homes. I això així dit pot semblar superficial, però cal dir-ho. La violència de gènere no és problema de les dones, és un problema que pateixen les dones; la violència de gènere és un problema dels homes que pateixen les dones. Això és important dir-ho perquè si no s'expressa clarament, hi haurà un dèficit quant a les actuacions que cal dur a terme per eradicar el problema.

La violència masculina no sols s'exerceix contra les dones, es pot exercir contra les dones, contra els nins i nines, contra altres homes i contra si mateixos, veiem amb freqüència homes que maten les seves dones i després se suïciden.

Vivim en una societat estructuralment violenta, des d'aquesta violència estructural ens resulta difícil afrontar la violència, la pau i el desenvolupament humà.

El Patriarcat és un tipus d'organització social basat en la jerarquitzaació social de les persones. És una societat que en si mateixa genera violència; en aquest tipus d'organització social les dones estan en un grau de subordinació, el patriarcat s'encarrega de mantenir els diversos grups en el seu lloc. En aquest tipus d'organització s'actua amb la lògica de la violència: la llei del més fort. Desgraciadament és una actitud que no es combat a la família i que no s'hi intervé a l'escola.

Violència i masculinitat estan amb molta freqüència associades, la masculinitat s'aprèn a través d'uns models i d'una cultura, en la família primer, i també a l'escola. L'escola no sols transmet coneixements, sinó

que també transmet valors, la qual cosa es coneix freqüentment com a currículum ocult.

"...quins patrons de conducta s'estan donant en la societat i en els centres educatius, en definitiva, quins models estam transmetent com a "normals".

Un dels problemes de l'escola és que, d'una banda es diu democràtica, i per una altra és sexista i classista, com un reflex de la societat on s'insereix. L'escola és un lloc on la masculinitat i la feminitat es construeixen, s'afirmen i es perpetuen i des de la lògica de la violència es veuen com a normals comportaments que des de cap punt de vista no ho són, és a dir, se "normalitza" la violència.

El que sí ens ha de portar a una reflexió més profunda és quins patrons de conducta s'estan donant en la societat i en els centres educatius, en definitiva quins models estam transmetent com a "normals".

És evident que és un model de comportament patriarcal, on es premien i s'exalten els valors entesos socialment com a masculins, amb tot el que això suposa. De fet, els valors considerats femenins no es potencien o es potencien molt poc, mentre sí s'inciten els masculins. Així és força freqüent escoltar les al·lotes dir-se entre elles "mascle, tia...", baralles, insults, etc., antany freqüent només entre els al·lots, en canvi no ocorre el contrari: joves impregnats de valors socialment entesos com a femenins: al·lotes més considerats, afectius, dialogants, etc.



Tot això ofereix unes regles de comportament definides de forma dicotòmica i exclouent: el que és femení no és masculí, i viceversa. Aquests codis de gènere queden reforçats en les relacions socials i transgredir-los suposa un cost molt alt per a algunes persones que corren el risc de no ser acceptades.

La dominació masculina té una de les seves facetes en la major capacitat d'agredir el sexe femení. S'entén que és normal que un jove sigui "agressiu", o "valent", o "brut", però en canvi no es perdona una al·lota que transgredeixi el codi femení amb agressions físiques.

Parlant amb el meu alumnat en la tutoria, ells reconeixen que no cal ser un tipus dur, però que és molt important no semblar o no ser feble. Al mateix temps elles reconeixen que la seva forma d'agressió és més subtil, més indirecta i utilitzada per controlar la lleialtat o la intimitat.

En definitiva, podem dir que el model falla per la base, hem de plantejar-nos, el professorat, les famílies, l'administració educativa quins patrons transmetem, quins aspectes han de millorar-se, i quines estratègies usarem, perquè només amb la investigació i la reflexió podem saber a on ens dirigim amb cada pas que donam.

El professorat ha de trencar amb la inèrcia dels centres educatius de negar el conflicte, fins i tot considerar-lo com alguna cosa disfuncional o pensar que ja no es transmeten models femenins o masculins, que això és una qüestió superada. No és així, la primacia del model patriarcal en els i les joves ens porta a la incentivació de la violència o agressivitat. La comprensió de la diversitat implica tenir en compte els conflictes i el predomini dels estereotips que els legitimen.

"El professorat ha de trencar amb la inèrcia dels centres educatius de negar el conflicte, fins i tot considerar-lo com alguna cosa disfuncional..."

El professorat, en tant que agent educatiu i de canvi, ha d'aportar solucions educatives a qüestions que són també socials, revisant els estereotips que no beneficien ni a uns ni a altres, hem de ser generadors/es de respostes que millorin la igualtat de les persones des de les seves diferències.

La coeducació és l'única manera de poder canviar la realitat des de l'escola, això ens porta a una reflexió global important sobre què ensenyem i com ho ensenyem, i sobretot com començar a canviar.

Assenyalaré molt breument unes pistes perquè serveixin de reflexió:

♦ En l'àmbit del Centre Educatiu:

1. Dissenyant una seriosa intervenció educativa a mitjà termini (uns cinc anys).

- Els projectes educatius de Centre han d'impulsar el desenvolupament de respecte a totes les persones, actituds d'autoestima, seguretat personal i la capacitació per a la pràctica d'unes relacions humanes, basades en criteris d'afectivitat que eliminin l'esquema de comportaments "submissió-dominació".
- El Projecte Curricular de Centre en coherència amb el PEC, inclourà també entre els continguts en totes les àrees, l'adquisició d'actituds de respecte a totes les persones i la capacitació per a una pràctica d'unes relacions humanes, basades en criteris d'afectivitat.
- En el Reglament d'Ordre i Funcionament, la comunitat educativa pot explicitar les normes de convivència basades en el respecte a totes les persones, l'eradicació de tota violència i per tant el rebuig total als comportaments de violència sexual, les mesures correctives o sancionadores d'aquests comportaments i la crítica explícita als comportaments sexistes per ser afavoridors d'aquestes conductes.
- Planificar la coordinació amb les famílies per a aquesta educació de les relacions afectives.
- Evitar un ús sexista del llenguatge.

2. Donant resposta educativa immediata a cada fet sexista que succeeixi en el centre:

- En el moment en què succeeix.
- Planificant la resposta concreta a cada cas particular.

♦ En l'àmbit personal:

- Observació especial de l'alumnat que manifesti aïllament, tensió, no concentració, pors...
- Potenciar la confiança perquè comuniquin qualsevol experiència, abans que succeeixi.
- Escoltar amb respecte tot l'alumnat, oferir-los informació, mostrar afecte, suport, donar-los seguretat, dedicar-los temps, estudiar en cada cas la intervenció educativa més adequada...

És evident que coeducar no és fàcil, però hem de fer una aposta decidida per passar de l'escola mixta a l'escola coeducativa, per educar amb criteris de desenvolupament humà, perquè unes i altres no ens perdem cap faceta de la vida que ens correspon pel mer fet d'haver nascut. ■